

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän asiantuntijalausunto liittyen eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan pyyntöön kuvantamis- ja laboratoriopalveluista hallituksen esityksiin HE47/2017 ja HE 15/2017

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän kanta on, että maakunnalla on velvollisuus tarjota kuvantamis- ja laboratoriopalveluja alueellaan. Näin mahdollistetaan mahdollisimman monen toimijan rekisteröityminen sote-palveluntuottajaksi maakunnan alueella. Samalla tuetaan paikallista yrittäjyyttä ja mahdollistetaan pienten yritysten tuleminen markkinoille.

Kuvantamispalveluiden osalta todetaan, että maakunnan kokonaisvaltainen tarve on taata laajan päivystyksen sairaalan ns. kuumat toiminnot eli akuuttivuodeosastot ja sote-keskusten toimintaan tarvittavat kuvantamispalvelut. Päivystävän sairaalan ytimessä toimenpideradiologia on kiinteänä osana maakunnallisen liikelaitoksen omien klinikoiden toimintaa. Sote-keskusten osalta toimintamallina on järkevää etsiä maakunnallisia tai useamman maakunnan kattavia kumppanuuksia. Tällaisten kumppanien tulee osallistua 24/7 päivystyspalvelujen tuottamiseen. Näin varmistetaan toiminnan kokonaisvaltainen ohjaus ja koordinointi. Päijät-Hämeen arvio maakunnan kuvantamispalveluiden osalta lienee pieni palveluverkon supistamistarve. Näin toimimalla voidaan laiteinvestoinnit pitää kohtuullisina sekä henkilöstö ja toimitilat optimaalisessa käytössä.

Laboratoriopalveluiden osalta todetaan, että riittävän laajan näytteenottopalveluverkon tarjoaminen maakunnan alueella on tarpeellista. Näytteenotto mielletään lähipalveluksi ja sen oleminen lähellä ja näytteenottoaikojen saatavuus määrittävät vahvasti kansalaisen mielikuvaa toimivasta terveydenhuollosta. Lisäksi maakunnallisen liikelaitoksen päivystävälle sairaalalle tulee taata kuvantamispalvelun tapaan potilaan välittömän hoidon kannalta tarpeellinen akuutti laboratoriotoiminta.

Sote-keskusten mahdollisuus hankkia ja käyttää kustannustehokasta laboratoriopalvelua maakunnan alueella on oleellista niiden toiminnalle. Tämä voidaan taata useammalla eri toimintamallilla. Nämä ovat seuraavat:

- 1) Toimintaa jatketaan liikelaitosmallilla. Tämän toimintamallin etuina ovat hyvä lähipalvelu, se on kustannuksiltaan tunnettu, päätöksenteoltaan nopea ja palvelutasoltaan ketterä. Tämän toimintamallin pitkän aikavälin kannattavuus ja osaamisen saatavuus maakuntamme alueella ovat haaste.
- 2) Perustetaan useamman maakunnan alueella toimiva yhtiö, joka keskittyy sote-keskusten (sekä julkisesti tuotettavien että yksityisesti tuotettavien) näytteenotto- ja analyysitarpeisiin. Ylimaakunnallisen yhtiön etuina ovat kustannustason kehitys edullisempaan suuntaan, kun tämä yhtiö pyrkii toimimaan kilpailuilla markkinoilla ja kehittämään toimintaansa nimenomaan sote-keskusten tarpeisiin. Haasteena tässä mallissa on maakunnan järjestäjän äänen kuulluksi tuleminen markkinavetoisessa yhtiössä. Tässä vaihtoehdossa maakunnan liikelaitoksen tarpeet tulevat ratkaistaviksi pitämällä laboratoriotoiminnot maakunnan liikelaitoksen omana toimintana. Toinen vaihtoehto on yhdistää ne muiden maakuntien liikelaitoksia palvelemaan näytteenotto- ja analyysipalvelua tarjoavaan toimintayksikköön tai yhtiöön.
- 3) Yli maakunnallisten rajojen toimiva yliopistosairaala -vetoinen toimintamalli. Yliopistosairaala -vetoisessa toimintamallissa etuina ovat laajan tutkimusvalikoiman mahdollistuminen maakunnalle yhden palveluntuottajan kautta sekä mahdolliset skaalaedut. Tämän vaihtoehdon haasteena on laboratoriopalveluiden kalleus sote-keskuksille sekä maakunnalliselle liikelaitokselle ja maakunnan järjestäjän vaikutusmahdollisuuksien vähyys toimintaa kehitettäessä.

- 4) Sote-keskus ostaa palvelut yksityiseltä laboratoriopalveluja tuottavalta yhtiöltä. Tämän mallin etuina ovat analyysitoiminnan edullisuus ja laaja tutkimuskirjo yhdeltä palveluntuottajalta. Haasteina ovat näytteenoton takaaminen riittävässä määrin maakunnallisessa palveluverkossa ja poikkeusoloihin varautuminen, mikäli suurin osa sote-keskusten analyysitoiminnasta tehdään Suomen rajojen ulkomailta.

Lopuksi todetaan, että kuvantamis- ja laboratoriopalveluja ei pidä rinnastaa muihin sosiaali- ja terveyspalvelujen tukipalveluihin. Rinnastamalla kuvantaminen ja laboratoriolääketieteen erikoisalojen lääketieteelliset palvelut muihin tukipalveluihin vähennetään erikoisalojen kiinnostavuutta lääketieteen opiskelijoiden parissa ja osaamisen varmistaminen koko valtakunnan alueella, esimerkiksi patologian ja kliinisen kemian verikeskustoiminnan osalta, vaarantuu.

Maakunnallisen toimintamallin valintaan kuvantamis- ja laboratoriopalvelujen osalta vaikuttavat vahvasti myös nykyiset ja tulevat tietojärjestelmäratkaisut. Tieto kansalaisen tulosta tutkimukseen ja tutkimusten tuloksista tulee olla läpinäkyvää maakunnallisessa palveluverkossa kansalaisen hoitoon ja tutkimukseen osallistuvien toimijoiden välillä.

Lahdessa 21.6.2017

Sari Paukku-Sani

Toimitusjohtaja

Päijät-Hämeen laboratoriopalvelujen ja lääkehuollon liikelaitos